

Asia: VN/18125/2025

Ehdotus hallituksen esitykseksi taiteen perusopetuksesta annetun lainsäädännön uudistamiseksi

1 § Taiteen perusopetuksen tarkoitus ja tavoitteet

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Turun konservatorio Oy kiittää mahdollisuudesta lausua taiteen perusopetuksen ("TPO") valmisteilla olevista säädösmuutoksista.

Turun konservatorio Oy esittää lisäystä lain 1 §:ään tai vaihtoehtoisesti kirjausta TPO-koulutuksen järjestämislupaan: "Taiteen perusopetuksen järjestäjä voi päättää koulutustarjontansa suuntaamisesta eri kohderyhmille."

Ehdotuksen tarkoituksena on selventää koulutuksen järjestäjän päätösvaltaa opetusresurssien kohdentamisessa erilaisille oppijaryhmille. Jos koulutuksen järjestäjä haluaa toteuttaa lapsille ja nuorille tarkoitettua pedagogiikkaa, koulutuksen järjestäjän on voitava myöntää opinto-oikeuksia pedagogisin perusteluin vain suunnitellun ikäiselle oppijaryhmälle. Oppilaitosta on voitava johtaa ja kehittää kasvatustieteen tutkimilla pedagogisilla perusteilla. Lainsäätäjän tulee turvata koulutuksen järjestäjälle toimintaedellytykset laadukkaan taiteen perusopetuksen järjestämiseen. Huono pedagoginen johtaminen esimerkiksi juridisia yhdenvertaisuusongelmia peläten voi vaarantaa taiteen perusopetuksen laatua ja olla paljon suurempi ongelma kuin lakivalmistelijoiden (s. 16) tunnistama juridinen yhdenvertaisuusongelma ikärajoissa.

Turun konservatorio Oy on myös musiikkialan ammatillisen koulutuksen järjestäjä. Lakeja säättävä eduskunta ja toimeenpaneva OKM ovat viime vuosina profiloineet ammatillista koulutusta vahvasti ensisijaisesti nuorille. Taiteen perusopetuksen yksi tehtävä on tuottaa hakijoita musiikkialan ammatilliseen koulutukseen. Jotta ammatillisen koulutuksen profilointi nuoriin oppivelvollisuusikäisiin onnistuisi, Turun konservatorio Oy haluaa profiloida taiteen perusopetuksen ensisijaiseksi kohderyhmäksi lapset ja nuoret.

Turun konservatorio Oy:n ikävien kokemusten perusteella taiteen perusopetuksen järjestäjä tarvitsee lainsäätäjän tai OKM:n antaman selvän toimivallan, jonka nojalla koulutuksen järjestäjällä

on päätösvalta koulutustarjontansa suuntaamisessa. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös 10.12.2018 (EOAK/6832/2017) oli surullinen esimerkki pelkästään juridisin perustein annetusta koulutuksen järjestäjää velvoittavasta määräyksestä. Apulaisoikeusasiamies velvoitti Turun konservatorion ottamaan myös aikuisia taiteen perusopetuksen oppilaiksi, mutta OKM ei ole osoittanut Turun konservatoriolle tähän lisätehtävään rahoitusta.

Turun konservatorio Oy viittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle 24.9.2025 lähettämäänsä rahoitushakemukseen ja siihen liittyvään lapsivaikutusten arviointiin Turun konservatoriossa eikä kopioi samoja asioita uudelleen tähän lausuntoon.

3 § Opetussuunnitelma, oppimäärän mitoitus ja laajuus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Ehdotuksen viimeinen momentti, taiteen perusopetuksen oppimäärän laajuuden määrittely, on epälooginen. Turun konservatorio Oy ehdottaa sen poistamista laista. Taiteen perusopetuksen oppimäärän laajuudesta ja sen määrittelystä tulee säätää valtioneuvoston asetuksessa, joka tulee antaa vasta, kun Opetushallitus on saanut valmisteltua ja annettua määräyksen TPO:n opetussuunnitelman perusteista.

Taiteen perusopetuksen oppimäärän mitoitus tulee valmistella kunnallisessa dialogissa koulutuksen järjestäjien kanssa ja korjaten nyt esitetyn valtioneuvoston asetuseräluonnoksen puutteet, jotka Turun konservatorio yksilöi asetusehdotusta koskevassa kohdassa myöhemmin tässä lausunnossa.

Turun konservatorion mielestä oppimäärän laajuuden lisäksi tulisi ottaa kantaa taiteen perusopetuksen tuottamaan osaamiseen. Turun konservatorio toivoo, että Opetushallitus ottaa tulevassa opetussuunnitelman perustemääräyksen valmistelussa huomioon tarpeen määritellä TPO-todistuksen saaneen osaamista. Jos määrittelyä ei ole, TPO-todistus ei tarjoa edellytyksiä osaamisen tunnistamiselle ja tunnustamiselle jatko-opinnoissa. Tuntuisi erikoiselta, jos taiteen perusopetuksessa syntynyt osaaminen jäisi irralleen muusta koulutusjärjestelmästä.

4 § Kunta koulutuksen järjestäjänä

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

1) Selvytyden vuoksi 1 momenttiin tulisi lisätä, että opetustuntikohtaisen valtionosuusrahoituksen saamiseksi kunnalla pitää olla OKM:n erikseen myöntämä TPO:n järjestämislupa.

2) Pykälään tai sen perusteluosaan tulee määritellä selvästi, että kunta voi sopia taiteen perusopetuksen toteuttamisesta OKM:ltä TPO:n järjestämisluvan saaneen muun julkisen tai yksityisen yhteisön tai säätiön kanssa ilman hankintalain vaatimaa kilpailutusta. Järjestämisluvan nojalla toteutettua koulutusta ei voi hankkia kilpailuttamalla markkinoilta. OKM:n tehtävä on huolehtia järjestämislupien alueellisesta kattavuudesta ja päällekkäisten järjestämislupien välttämisestä.

5 § Koulutuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

7 § Koulutuksen järjestämislupa

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

8 § Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

9 § Koulutuksen järjestäminen ja muu toiminta

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Turun konservatorio Oy ehdottaa 1 momenttia tarkennettavaksi: "Tässä laissa tarkoitettua koulutusta voi järjestää kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö, säätiö tai valtion oppilaitos."

Turun konservatorio Oy:n mielestä "...tai muissa oppilaitoksissa" vesittää määritelmän koulutuksen järjestäjästä liian epämääräiseksi.

10 § Yhteistyö

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Lisäysehdotus, jolla lakiehdotuksen 5 § samalla poistuisi tarpeettomana: "Koulutuksen järjestäjä edistää tämän lain tavoitteiden mukaista toimintaa sopimuksilla ja yhteistyöllä tässä laissa tarkoitettujen koulutuksen järjestäjien sekä muiden yhteisöjen kanssa."

11 § Vastuutehtävä

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Turun konservatorio Oy ehdottaa, että loppuosa 3 momentista poistetaan: "...valtakunnallisesti tai alueellisesti sekä riittävät voimavarat tehtävän toteuttamiseen". Valtakunnallinen tai alueellinen tuntemus ovat OKM:n tai valtion aluehallinnon tehtäviä ja riittävät voimavarat OKM:n hallinnoimaa rahoitusta. Niitä ei voi edellyttää yksittäiseltä koulutuksen järjestäjältä TPO-vastuutehtävän saamiseksi.

12 § Valtion rahoitus

Valitse sopivin

En kannata

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Turun konservatorio Oy ehdottaa, että 4 momentti poistetaan ja synkronoidaan 3 §:ään. Turun konservatorio viittaa lausuntonsa 3 §:ää koskevaan kohtaan.

13 § Henkilöstö

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Turun konservatorio Oy ehdottaa ensisijaisesti aluehallintoviraston toimivallan poistamista rehtorin kelpoisuusvaatimuksen erivapauksien myöntämisessä. Toissijaisesti ehdotamme, että erityiset syyt pitää yksilöidä säädöstekstissä tarkkarajaisesti.

Erityisiä syitä tuskin on muita kuin se, että jollain alueella taiteen perusopetuksen oppilaitoksen rehtoriksi ei toistuvista yrityksistä huolimatta löydy kelpoisuusvaatimukset täyttäviä hakijoita. Tällaisessa tilanteessa 7 § mukaiset muutkaan koulutuksen järjestämisedellytykset tuskin toteutuvat, jolloin OKM:n tulisi oma-aloitteisesti käynnistää 8 §:n mukainen järjestämisluvan peruuttaminen.

14 § Oppilaaksi ottaminen

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

15 § Oppilailta perittävät maksut

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Lainsäätäjän tulisi ottaa kantaa myös tilanteeseen, jossa oppilas (huoltaja) jättää toistuvasti oppilasmaksut maksamatta. Lakiin tulee kirjata koulutuksen järjestäjän toimivalta erottaa toistuvasti oppilasmaksut laiminlyönyt oppilas. Perusteluna on yleisen oikeustajun mukainen yhdenvertaisuus: maksuja maksamaton oppilas ei voi olla oikeutettu samoihin palveluihin kuin maksut tunnollisesti maksanut oppilas.

16 § Oppilaan osaamisen arviointi ja todistus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Muutosehdotus 1 momenttiin: "Oppilaan osaamisen monipuolisella arvioinnilla koulutuksen järjestäjä ohjaa ja kannustaa oppilaan oppimista sekä kehittää hänen itsearviointitaitojaan."

Vastuut ja tavoitteet tulee kuvailla täsmällisesti. Arviointi ja sen monipuolisuus ovat koulutuksen järjestäjän vastuulla. Tavoitteena on oppilaan oppiminen, ei vain opiskelu. Itsearvioinnissa pelkät edellytykset eivät riitä, vaan koulutuksen järjestäjän on kehitettävä oppilaan itsearviointitaitoja.

18 § Tietojensaanti- ja ilmoitusoikeus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Säädöstekstiin tai sen perusteluosaan on määriteltävä, että koulutuksen järjestäjä saa toimittaa tietoja valtiohallinnon rekistereihin tai opetushallintoviranomaisille ilman oppilaalta tai huoltajalta erikseen pyydettävää lupaa. Esimerkiksi vapaaehtoiseen TPO-tietojen siirtämisen Koski-järjestelmään koulutuksen järjestäjän on pitänyt pyytää erillinen lupa jokaiselta oppilaalta (huoltajalta).

Koulutuksen järjestäjien, oppilaiden ja huoltajien aikaa ei pidä tuhlaa lupajuridiikkaan, vaan lainsäätäjän on turvattava koulutuksen järjestäjän mahdollisuudet raportoida toiminnastaan esimerkiksi valtiolle.

19 § Koulutuksen arviointi

Valitse sopivin

-

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

Siirtymäsäännökset (lakiesityksen 22-24 §:t)

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

23 § 3 mom sisältää mahdottoman vaatimuksen: Opinnot, jotka on aloitettu tämän lain voimaan tulon [1.1.2027] jälkeen, muutetaan tämän lain mukaisten opetussuunnitelman perusteiden [viimeistään 1.8.2028] mukaan laadittujen opetussuunnitelmien mukaisiksi opinnoiksi, kun opetussuunnitelmat otetaan käyttöön edellä 1 momentin mukaisesti.

1.1.2027 jälkeen aloittaneiden tulee voida opiskella koulutuksen järjestäjän voimassa olevan opetussuunnitelman mukaan, kunnes Opetushallituksen antama määräys opetussuunnitelman perusteista on julkaistu ja koulutuksen järjestäjillä on ollut sen jälkeen riittävästi, esimerkiksi 12 kk aikaa valmistella ja hyväksyä uuden lain ja perusteiden mukainen opetussuunnitelma.

Turun konservatorio Oy ehdottaa ensisijaisesti 3 momentin loppuosan poistamista toisesta virkkeestä lähtien. Toissijaisesti ehdotamme, että uudet oppilaat tulevat uuden lain, opetussuunnitelman perusteiden ja koulutuksen järjestäjäkohtaisten opetussuunnitelmien mukaisiin aikaisintaan 1.8.2029.

2. Esityksen sisältämä uusi valtionrahoitusmalli. Mitä mieltä olette työryhmän esityksestä:

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Turun konservatorio Oy on yllättynyt siitä, että useista ehdotuksistamme huolimatta säädösluonnokset eivät näytä vielääkään sisältävän taiteen perusopetuksen valtionosuusrahoituksen arvonlisäverokompensaation muuttamista samanlaiseksi kuin yliopistoilla, korkeakouluilla ja ammatillisessa koulutuksessa. Päinvastoin s. 29 työryhmä vihjaa nykyisen keskimääräisen ALV-kompensaation jatkamista.

Turun konservatorio Oy ehdottaa, että taiteen perusopetuksen ALV-kompensaatio maksettaisiin koulutuksen järjestäjittäin kunkin viimeisen hyväksytyn tilinpäätöksen perusteella euro eurosta -periaatteella. Uudistus olisi valtion kannalta kustannusneutraali, ei lisäisi koulutuksen järjestäjien raportointia nykyisestä ja palauttaisi yleisen oikeustajun mukaisesti koulutustehtävän yhteydessä maksetut ALV-kompensaatiot täsmällisesti niitä maksaneille organisaatioille. Muutkin veronpalautukset maksetaan täsmällisesti veroja maksaneille eikä joillekin muille.

Turun konservatorio vastustaa nykyistä ALV-kompensaatiomallia ja pitää sitä hyvän kirjanpitotavan ja yleisen oikeustajun vastaisena. Nykyisellä mallilla OKM tulee palauttaneeksi osan Turun konservatorion taiteen perusopetuksen koulutustehtävässä maksamista arvonlisäveroista muille koulutuksen järjestäjille.

Turun konservatorio ehdottaa ensisijaisesti, että taiteen perusopetuksen opetustuntiperusteisen valtionosuustunnin yksikköhinta olisi korotettava samalle tasolle kuin vapaassa sivistystyössä. Toissijaisesti ehdotamme yhdenvertaisuussyistä, että vapaan sivistystyön valtionosuusrahoitusta ei saisi käyttää taiteen perusopetuksen järjestämiseen.

20 § Taiteen perusopetuksen opettajan kelpoisuus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Turun konservatorio Oy ehdottaa ensisijaisesti taiteen perusopetuksen opettajan kelpoisuusvaatimuksiksi: 1) asianomaisen taiteenalan soveltuva korkeakoulututkinto ja 2) vähintään 60 opintopisteen laajuiset opettajan pedagogiset opinnot. Näillä kelpoisuusvaatimuksilla voidaan puhua opettaja-ammattinimikkeellä ammattilaisesta, joka hallitsee opetusaineensa substanssin, tuntee riittävästi kasvatustiedettä voidakseen toimia itsenäisesti opetusalan asiantuntijatehtävissä ja on suorittanut hyväksytysti opettajaopintojen opetusharjoittelut.

Toissijaisesti Turun konservatorio ehdottaa ainakin kohdan 5) poistamista.

Asetuksen määrittelemien kelpoisuusvaatimusten tulee olla yksiselitteiset ja selkeät, jotta koulutuksen järjestäjä voi käyttää niitä opettajarekrytoinnin kriteereinä. Koska taiteen perusopetuksen järjestäjät eivät järjestä opettajakoulutusta, TPO-järjestäjillä ei ole edellytyksiä arvioida kelpoisuudeltaan puutteellisen hakijan saavuttamaa taiteellista tai muuta ammatillista ansioituneisuutta opetustehtäviin.

Ehdotettu 24 § antaa yliopistolle mahdollisuuden arvioida ja todeta musiikki-, teatteri- ja tanssialan opettajan kelpoisuus taiteen perusopetuksen opetustehtäviin.

Esimerkiksi kelpoisten musiikkioppilaitoksen opettajien saatavuudessa ei ole Turun konservatorion kokemusten mukaan minkäänlaisia ongelmia. Mikäli kelpoisten opettajien saatavuudessa on ongelmia jossain muussa taiteenlajissa kuin musiikissa, Turun konservatorio ehdottaa kelpoisuusvaatimuksista poikkeamisen mahdollisuuden rajaamista tällaisia poikkeuksia kaipaaviin taiteenlajeihin. Poikkeustarpeet tulee selvittää objektiivisesti ennen kelpoisuusasetuksen muuttamista. Säädöstekstin tulee olla oikeasuhtaista ja tarkkarajaista. Jonkun taiteenlajin opettajien saatavuusongelmat eivät saa johtaa kelpoisuusvaatimuksista lipsumiseen esimerkiksi musiikissa.

4. Ehdotus asetukseksi taiteen perusopetuksesta. Mitä mieltä olette työryhmän ehdotuksesta:

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Turun konservatorio Oy:n mielestä taiteen perusopetuksen oppimäärän mitoitus tulee valmistella kunnollisessa dialogissa koulutuksen järjestäjien kanssa ja korjaten nyt esitetyn valtioneuvoston asetusluonnoksen puutteet. Turun konservatorio Oy epäilee, että työryhmä on säädösvalmistelussa keskittynyt pohtimaan enimmäkseen valtionosuusrahoituksen rajaamista määrittelemällä oppimäärän maksiovetustuntimäärä.

Turun konservatorio pitää taiteen perusopetuksen oppimäärän määrittelemistä opintopisteinä vain oppilaan saaman opetuksen määrän perusteella puutteellisenä ja vallitsevan TPO-oppimiskäsityksen vastaisena. Opettaminen on yksi mahdollinen ja usein hyvä keino oppimisessa. Ei kuitenkaan ainoa. Oleellista on, että koulutuksen järjestäjä kehittää oppimisympäristöä kokonaisvaltaisesti. Opetuksen määrän lisäksi oppimäärän määrittelyssä tulee Turun konservatorion mielestä huomioida oppilaan tekemä oma työ ja hänen esittämänsä oppimistulokset.

Turun konservatorio toivoo, että Opetushallitus jatkaa tulevassa TPO:n opetussuunnitelman perustemääräyksen valmistelussa vallitsevan oppimiskäsityksen kehittämistä eikä yhdy säädösvalmistelua tehneen työryhmän kapeaan näkemykseen oppimäärän määrittelystä vain oppilaan saaman opetuksen määrällä. Lisäksi Turun konservatorio toivoo, että koulutuksen järjestäjällä säilyy laaja päätösvalta TPO:n sisällöstä ja toteutuksesta. Esimerkiksi varhaisiän musiikkikasvatus on tärkeä osa TPO-opintoja musiikissa, eikä sitä pitäisi rajoittaa säädösvalmistelussa.

Turun konservatorio Oy esitteli TPO-rakenteeseen, oppimäärään, arviointiin ja oppimistuloksiin liittyvää omaa malliaan OKM:n ja OPH:n edustajille taiteen perusopetuksen viitearkkitehtuurin pilotoinnissa syksyllä 2023. Kehitystyömme ja sen esittely pilotoinnissa olisivat olleet säädösvalmistelijoiden saatavilla. Olemme yllättyneitä siitä, että viitearkkitehtuurityön tulokset näyttävät unohtuneen työryhmän työskentelyssä. Toivomme kehitystyömme ottamista huomioon Opetushallituksen tulevassa OPS-perustetyössä.

Taiteen perusopetuksen järjestäjältä tulee vaatia ainakin:

- 1) Taiteen perusopetuksen järjestäjä määrittelee oppilaan opintojen ohjauksen prosessin ja siihen liittyvät vastuutehtävät.
- 2) Oppilaan taiteen perusopetuksen opinnot suunnitellaan ja toteutetaan henkilökohtaisen oppimissuunnitelman mukaan. Sen valmisteluun ja toteutukseen osallistuvat oppilas (huoltaja), opinto-ohjauksen vastuuhenkilö(t) ja opettajat.
- 3) Oppilaan opintojen laajuuden määrittelyssä huomioidaan ja dokumentoidaan oppilaan osallistuminen opetukseen ja oppimistulokset. Esimerkiksi musiikissa oppimistulokset tulevat ilmi esittämällä musiikkia solistisesti tai ryhmässä.

Muut kommentit ja huomiot:

Pyydämme, että kommentti aloitetaan viittaamalla työryhmän ehdotuksen lukuun, alakohtaan, kappaleeseen tai pykälään. Jos kommentti ei koske mitään tiettyä esityksen kohtaa, pyydämme, että kommentti aloitetaan sanoilla "Yleinen kommentti"

S. 16: Koulutuksen järjestäjällä tulee olla mahdollisuus asettaa oppilasvalinnassa ja/tai opinto-oikeuksien määrittelyssä ikärajoja hakijoille tai rajoittaa aikuisten oppilaiden opinto-oikeuden

kestoja. Esimerkiksi Turun konservatoriossa valtionosuustunnit eivät riitä edes kaikkien halukkaiden lasten ja nuorten taiteen perusopetukseen. Resurssimme eivät riitä tarjoamaan taiteen perusopetusta yhdenvertaisesti kaikenikäisille. Pedagogisessa mielessä ajatus on muutenkin järjetön. Eri ikäisten oppiminen ja siten pedagogiikka ja didaktiikka ovat kiistatta kasvatustieteen tutkimustulosten mukaan erilaisia. Turun konservatorio ei hyväksy säädösluonnoksen juridisia yhdenvertaisuusvaatimuksia, jotka vaarantavat vakavasti taiteen perusopetuksen laatua.

S. 17 työryhmä on oikeassa siinä, että voimassa olevan lain 4 § on aiheuttanut ongelmia koulutuksen hankkimisessa. Ongelmia on syntynyt, kun jotkut kunnat ovat ryhtyneet hankkimaan järjestämisluvan mukaista taiteen perusopetusta hankintalain mukaisella kilpailutusmenettelyllä selvästi vailla taiteen perusopetuksen hankkimisessa tarvittavaa tilaajaosaamista. OKM:n tehtävänä on huolehtia siitä, että taiteen perusopetusta on saatavilla koko maassa. Järjestämisluvien toimialueiden ei tule olla päällekkäisiä. Säädöksiin tai perusteluosioihin on määriteltävä, että kunta voi toteuttaa taiteen perusopetusta sopimusperusteisesti eikä kyseessä ole hankintalain tarkoittama kilpailutettava hankinta. Varsinkin s. 57 työryhmän antaa pelottavan kuvan siitä, että kunnan pitäisi edelleen soveltaa hankintalakia sopiessaan taiteen perusopetuksen toteuttamisesta. Toivottavasti syntyvä mielikuva on väärä, ja lainsäätäjä selvittää asian Turun konservatorion moneen kertaan toivomalla tavalla: kunta voi sopia taiteen perusopetuksen toteutuksesta järjestämisluvan saaneen organisaation kanssa ilman hankintamenettelyä.

Jos kirjaukseen ei löydy juridisesti kestävää muotoilua, Turun konservatorio Oy esittää toissijaisesti palvelusetelimallia. Yhdenvertaisin kriteerein valittu taiteen perusopetuksen oppilas tuo mukanaan kunnan palvelusetelirahoituksen, jossa palvelun sisältö ja rahoitus perustuvat kunnan ja TPO-järjestäjän puitesopimukseen. Kunta siis sopii hankintansa reunaehdot, mutta hankinnan toteutuminen riippuu vaihtelevasta koulutuskysynnästä, jota kunta ei voi ohjata tai rajata hankintalain mukaisen prosessin tarkalla tarjouspyynnöllä ja kilpailutuksella. Taiteen perusopetukseen tulee olla vapaa hakeutumis-oikeus, jotta yhdenvertaiset sivistykselliset oikeudet toteutuvat eri alueilla. Kunta voisi halutessaan rajoittaa sopimuksellaan esimerkiksi rahoituksensa tai oppilaidensa enimmäismäärää. Turun konservatorio Oy viittaa päiväkotien palvelusetelimalliin ja kannustaa ministeriötä selvittämään mallin soveltuvuutta taiteen perusopetuksen järjestäjien ja kuntien sopimusmenettelyssä ilman hankintalain vaatimaa kilpailutusta.

S. 18 tietovarantoa ja ilmoitus-oikeutta koskeviin säännöksiin tulee täsmentää, että koulutuksen järjestäjä voi antaa tietoja valtionhallinnon rekistereihin ja viranomaisille ilman taiteen perusopetuksen oppilaan tai huoltajan lupaa.

S. 19 työryhmä toteaa, että "valtionosuusjärjestelmän, joka perustuu vain opetustuntimäärien seuraamiseen, ei voida arvioida takaavan riittävällä tavalla taiteen perusopetuksen laatua eikä opetuksen saavutettavuutta". Turun konservatorion mielestä työryhmä ei kuitenkaan ehdota parannuksia havaitsemaansa puutteeseen. Opetuksen saavutettavuutta ei voi parantaa, mikäli sen saatavuus on heikentynyt esimerkiksi koulutuksen järjestäjän toimialueen asukasmäärän kasvun vuoksi. Turun konservatorio on pyytänyt lukuisia kertoja, että OKM huomioisi Turun kaupungin ja seudun asukasmäärän kasvun TPO-valtionosuusrahoituspäätöksissään. Turun konservatorion mielestä OKM:n käyttämä harkinta on näyttänyt puutteelliselta tai jopa tarkoitushakuiselta muuttotappioalueiden suosiselta. S. 20-21 maininta siitä, että valtionosuuden myöntäminen perustuu sekä lakiin että harkintaan ei ole hyvä linjaus jatkossa. Kriteeriperusteinen päätöksenteko olisi läpinäkyvämpää.

S. 39 työryhmäkin toteaa, että "jatkossa valtionosuusrahoituksen myöntämiseen sisältyisi nykyistä vähemmän harkintaa, kun kokonaisrahoituksen perus- ja lisäosat määräytyisivät laskennallisesti.

Turun konservatorion mielestä tarvittaisiin muitakin kriteereitä rajaamaan OKM:n harkintavaltaa. Kriteereitä voisivat olla esimerkiksi taiteen perusopetuksen järjestäjän toiminta-alueen asukasmäärän kasvu, maahanmuuttajataustaisten asukkaiden osuus seudun asukasmäärässä ja oppilaitoksen oppilasmäärän kasvu. Jos seudun asukasmäärä pienenee, koulutuksen järjestäjän rahoitusta tulisi leikata, koska taiteen perusopetuksen saatavuus säilyisi vähemmälläkin valtionosuusrahoituksella.

S. 22 Turun konservatorio ei ymmärrä, miksi työryhmä mainitsee vaihtelevia käytäntöjä taiteen perusopetuksen oppilasmäärien laskemisessa. Opetushallitus kerää vuosittain koulutuksen järjestäjiltä tiedot taiteen perusopetuksesta ja voi tarvittaessa päivittää tiedonkeruunsa ohjeistuksia, jos ne ovat epäselviä.

S.23 työryhmä väittää vailla tutkimusviittauksia, että taiteenalakohteisessa saavutettavuudessa on eroja, eniten opetusta annetaan musiikissa, ja esimerkiksi sanataiteessa ja mediataiteessa taiteen perusopetusta on tarjolla vain muutamissa oppilaitoksissa. Turun konservatorion käsityksen mukaan musiikin runsas tarjonta johtuu muihin taiteenlajeihin verrattuna ylivoimaisesta kysynnästä. Työryhmä ei näytä kiinnittävän huomiota koulutuskysyntään. Ensimmäiseksi tulisi lisätä tarjontaa musiikin patoutuneeseen koulutuskysyntään varsinkin kasvukeskuksissa ennen kuin ryhdytään edes pohtimaan muiden taiteenlajien tarjonnan lisäämistä tuntematta niiden kysyntää.

S. 24 Työryhmä toteaa, että ”Opetukseen osallistuminen on oppilaille vapaaehtoista ja toteutuu vapaa-ajalla”. Taiteen perusopetukseen osallistuminen on vapaaehtoista, mutta mistä työryhmän tekstiin tulee käsite vapaa-aika? Taiteen perusopetus on osa koulutusjärjestelmää, ja opinto-oikeuden saaneen oppilaan on osallistuttava taiteen perusopetuksen oppimisympäristön toimintaan henkilökohtaisten oppimistavoitteidensa ja lukujärjestyksensä mukaisesti.

S. 25 työryhmän kirjaus siitä, että ”järjestämislupia voidaan myöntää vain talousarviomomentin 29.80.34 käytettävissä olevan määrärahan rajoissa”. Ensimmäiseksi on korjattava nykyisten taiteen perusopetuksen järjestäjien resurssipuutteet kuten esimerkiksi huomioida Turun konservatorion toiminta-alueen asukasmäärän kasvu. Vasta sen jälkeen OKM voi harkita uusien järjestämislupien myöntämistä valtion talousarvion määrärahojen rajoissa, kuten työryhmä toteaa.

S. 28 työryhmä ehdottaa alueelliseen saatavuuteen liittyvää vähimmäistasoa, jolla turvattaisiin vahvistettavien suoritteiden määrä väestöltään väheneville alueille. Työryhmä ei näytä tunnistaneen paljon keskeisempää muuttoliikehaastetta, joka liittyy kasvaviin kaupunkiseutuihin. Taiteen perusopetuksen saatavuus on turvattava myös kasvavilla kaupunkiseuduilla kuten Turussa.

Turun konservatorio Oy:n (Turun musiikinopetus Oy 2020–2024) ja sitä edeltäneiden Turun konservatorion ja Turun seudun musiikkiopiston kannatusyhdistysten (–31.12.2019) valtionosuustuntien yhteenlaskettu määrä 56 577 tuntia vuodessa on ollut sama vuodesta 2010 lähtien. Turun kaupungin asukasmäärä on kasvanut +17,0 % vuosina 2010–2024. Musiikin taiteen perusopetuksen saatavuus (tuntia/asukas) Turussa on heikentynyt Turun kaupungin ja Turun seudun asukasmäärien kasvun vuoksi. Koska opetus- ja kulttuuriministeriö ei ole korottanut Turun konservatorion musiikin taiteen perusopetuksen valtionosuusrahoituksen suoritteena olevaa vuosituntimäärää, musiikin taiteen perusopetuksen saatavuus on heikentynyt Turussa –14,5 % vuosina 2010–2024.

S. 29 työryhmä mainitsee, että ”...yksityisten koulutuksen järjestäjien yksikköhintaa korotettaisiin edelleen arvonlisäveron osuudella.”. Turun konservatorio pelkää, että työryhmä ehdottaa nykyisen keskimääräisen ALV-kompensaatiomallin jatkamista. Turun konservatorio vastustaa nykyistä ALV-

kompensaatiomallia ja pitää sitä hyvän kirjanpitotavan ja yleisen oikeustajun vastaisena. Nykyisellä mallilla OKM tulee palauttaneeksi osan Turun konservatorion taiteen perusopetuksen koulutustehtävässä maksamista arvonlisäveroista muille koulutuksen järjestäjille. Arvonlisäverokompensaatio tulee maksaa euro eurosta -periaatteella koulutuksen järjestäjän tilinpäätöksen perusteella. Ks. tarkemmin valtionrahoitusta koskeva osuus lausunnosta.

S. 31 Turun konservatorio on samaa mieltä työryhmän kanssa siitä, että ”ilman lisärahoitusta olisi kuitenkin vaikea saavuttaa kaikkia uudistukselle asetettuja tavoitteita.”. Turun konservatorion mielestä työryhmä korostaa kuitenkin s. 34 liikaa valtionosuusoppilaitosverkoston laajentamistarvetta eikä huomioi kasvukeskusten oppilaitosten muuttoliikkeestä ja koulutuskysynnästä johtuvia lisäresurssitarpeita.

S. 32 työryhmä arvioi, että vuosien 2022-2024 valtionosuustilastoinnin ja vuonna 2025 kerätyn kustannustiedon perusteella musiikin valtionosuusrahoitus vähenisi enintään kaksi prosenttia. Työryhmän johtopäätös tuntuu erikoiselta, koska musiikin TPO:n kysyntä on kasvukeskuksissa merkittävästi suurempaa kuin koulutuksen järjestäjien kyky tarjota TPO:ta. Turun konservatorio Oy toivoo, että OKM:n rahoituspäätökset perustuvat jatkossa kriteereihin ja tiedolla johtamisen tunnuslukuihin eivätkä oletuksiin tai ainakaan huhupuheisiin.

S. 34 Työryhmä ehdottaa, että ”Laissa ei jatkossakaan määriteltäisi kunnan rahoitusosuutta näiden tehtävien hoitamiseen.”. Turun konservatorio yhtyy työryhmän näkemykseen ja toteaa, että taiteen perusopetuksen toimintaympäristön kustannukset vaihtelevat voimakkaasti toiminta-alueittain. Esimerkiksi toimitilakustannukset ovat selvästi kalliimpia kasvukeskuksissa. Kustannusvaihtelu on huomioitava kuntarahoituksessa, koska valtionosuusrahoituksessa on pyrittävä yhdenvertaisuuteen.

S. 34 työryhmä ehdottaa 10 M€ lisämäärärahaa TPO:n vos-rahoitukseen ja ehdottaa lisäyksen kohdentamista valtionosuusoppilaitosverkoston laajentamiseen. Turun konservatorio Oy:n mielestä ennen uusien järjestämis lupien myöntämistä tulisi lisätä kasvukeskusten musiikkioppilaitosten TPO:n saatavuutta (tuntia/asukas). Esimerkiksi Turun konservatorion vos-tuntimäärää pitäisi korottaa tuhansilla tunneilla, jotta asukasmäärän kasvu ja koulutuskysyntä tulisivat huomioiduiksi ja musiikin TPO:n saatavuus säilyisi edes vuoden 2010 tasolla.

S. 38 jää epäselväksi, tarkoittaako työryhmä sopimisella suoraostoa taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestäjältä ilman hankintalain mukaista menettelyä. Turun konservatorio toivoo tarkennusta säädöstekstiin tai perusteluosaan siitä, että kunta voi sopia TPO-järjestäjän kanssa suora hankinnasta ilman kilpailutusta.

S. 39-40 ja s- 67 työryhmä pohtii vain valtionhallinnon työmääriä ja toivoo niiden pienentyvän. Työryhmältä jää huomaamatta, että taiteen perusopetuksen järjestäjien työmäärä lisääntyisi ehdotetuissa tiedonkeruissa, mikä tulisi huomioida valtionosuusrahoituksessa. Kaikki työ maksaa.

S. 40 Työryhmän mukaan julkinen rahoitus mahdollistaisi jatkossakin oppilasmaksujen pitämisen kohtuullisena. Tavoite toteutuu vain, jos julkinen rahoitus ja sen kasvu on riittävää.

S. 41 työryhmä pitää mahdollisena, että yksi oppimäärä helpottaisi oppilaan aiempien opintojen tunnistamista ja tunnustamista. Turun konservatorion mielestä tunnistamista ja tunnustamista ei helpota oppimäärä vaan opetussuunnitelman perusteissa ja koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa määritellyt oppimisen, opinto-ohjauksen ja arvioinnin prosessit.

S. 42 työryhmä pohtii taiteen perusopetuksen vaikutuksia alueiden veto- ja pitovoimaan ja yhteistyöhön taiteen ja kulttuurin toimijoiden kanssa. Turun konservatorio korostaa taiteen

perusopetuksen olevan keskeinen osa koulutusjärjestelmää, mikä on tärkein ja ensisijainen perustelu taiteen perusopetukselle. Muut perustelut ovat taiteen perusopetuksen oppimistulosten tuottamia välillisiä hyötyjä.

S. 46-48 työryhmä on jättänyt kuvailematta keskeisen Pohjoismaan Tanskan taidekasvatusjärjestelmän. Lisäksi työryhmältä on jäänyt kuvailematta Pohjoismaissa keskeinen koulutusmuoto Folkhögskolanit, kansanopistot, joissa on jossain määrin suomalaisen taiteen perusopetukseen verrattavissa olevia sisältöjä.

Järvinen Juha
Turun konservatorio Oy